

Kosmas – Kronika Čechů

Kosmas:

Narodil se asi roku 1045 a zemřel 21. října 1125. Jeho otec byl duchovní, a i on se proto dal na duchovní dráhu. Studium začal v Praze v kapitule a dokončil jej v Lutychu. Po návratu do Čech se stal kanovníkem pražské kapituly. V roce 1099 se po vysvěcení na kněze stává děkanem této kapituly. Často také doprovázel pražské biskupy na cestách do zahraničí. Byl ženat s Božetěchou (manželství kněží byla v té době zcela běžná) a měl s ní syna Jindřicha. Veškeré informace o jeho životě se dozvídáme z kroniky.

Základní informace:

Kroniku psal v letech 1119 až 1125. Věnoval ji mělnickému proboštu Šebířovi. Dochovanou ji máme v 15 rukopisech, z nichž nejznámější je Budyšínský rukopis z přelomu 12./13. století, který se nachází v Národním muzeu v Praze. Kronika je rozdělená do tří knih a každá z nich začíná předmluvou. Je nedokončená z důvodu autorovy smrti, která je v kronice zaznamenána.

První kniha:

Předmluva je věnována mistru Gervasiovi. Kniha začíná potopou světa a stavbou babylonské věže, kde vidí původ vzniku českého jazyka a národu. Pokračuje popisem české krajiny. Dále obsahuje staré české pověsti a končí smrtí Jaromíra v roce 1035. Kosmas začíná s datací až u prameny doložených událostí. Prvním datem je křest Bořivoje. V datacích ze starých dob se často objevují chyby.

Druhá kniha:

Předmluva věnována Klimentovi, což byl opat břevnovského kláštera. Kniha začíná nástupem Břetislava I. a končí nástupem Břetislava II. roku 1092. Ve druhé knize čerpá z vlastních prožitků a z hodnověrných vyprávění očitých svědků.

Třetí kniha:

V předmluvě konstatuje, jak těžké a nevděčné je psát o současných událostech. Kniha pokračuje v líčení českých dějin a končí Vladislavovou smrtí v roce 1125. Objevuje se také zmínka o nástupu knížete Soběslava I. a smrti císaře Jindřicha IV. Poslední čtyři kapitoly se někdy považují za prolog ke čtvrté knize. Kniha končí zápisem o Kosmově smrti.

Doplňující informace:

Při psaní kroniky vycházel např. z legend (vojtěšské, Canapariovy a Brunonovy) a ze starších análů. Často také citoval antické básníky Ovidia, Vergilia a Horacia. Kosmas dává průchod vlasteneckým emocím a je oddán Přemyslovcům.

Za Kosmovy pokračovatele považujeme například Kanovníka Vyšehradského, který na něj navazuje hned od roku 1126. Dále Mnicha Sázavského, který píše dějiny svého kláštera. Známý jsou také letopisy Vincenciův a Jarlochův. Kosmova Kronika se také stala inspirací pro Zbraslavskou kroniku.

Edice:

Poprvé vyšla v tisku v roce 1602 v Hannoveru. Jejím editorem byl Markvart Freher.
Novější běžně užívaná edice je *Cosmae Pragensis Chronica Bohemorum*. Ed. Josef Emler. **FRB II, Praha 1874.**

Nejlepší a již moderní edicí je *Die Chronik der Böhmen des Cosmas von Prag (Cosmae Pragensis Chronica Bohemorum)*, ed. Berthold Bretholz, *MGH(SS) Nova Series II, Berlin 1923 (reed. 1980)*

Překlad:

Hrdina, Karel – Bláhová, Marie – Moravová, Magdaléna – Wihoda, Martin: *Kronika Čechů (Edice Memoria medii aevi)*. Praha 2011.

Literatura:

Nechutová, Jana: *Latinská literatura českého středověku do roku 1400*. Praha 2000.

Třeštík, Dušan: *Kosmas. Studie s výběrem z Kosmovy Kroniky*. Praha 1972.